

24-25/10/ 1987

Açılış

Bu yayınıımızda önce Nerede Bir Yoldaş Varsa TKP Oradadır k programımı-
zı ardından Kürtçe programımızı dinleyeceksiniz.

TÜSTAV
TÜRKİYE SOSYAL TARİH ARAŞTIRMA VAKFI

24,25 /10/87

NEREDE BİR YOLDAŞ VARSA TKP ORADADIR

Bu ~~xx~~ programımızda önce ~~"Beyx"~~ "TBKP ve devrimci görevleri bugünder ~~xx~~
kü koşullar açısından ifade etmek" başlıklı bir yazımızı, ~~daha sonra~~
Çe'yi ^{ise} (ölümünün 20. ^{yılında} ~~xx~~ ^{yılında} ~~xx~~ komünist gazeteci Con Riid'i ~~is~~
doğumunun 100. ~~yılında~~ anan yazılarımızı dinleyeceksiniz.
Ara müzekler: İspanyolca, Küba müziği ve Rusça Ekim devrimi ile ilgili

~~daha sonra~~

TÜSTAV
TÜRKİYE SOSYAL TARİH ARAŞTIRMA VAKFI

9
TBKP ve
DEVİRİMCİ GÖREVLERİ BUGÜNKÜ KOŞULLAR AÇISINDAN İFADE ETMEK 9

A--- TKP ve TİP'in birlikte düzenledikleri basın bildirisinde, Türkiye Birleşik Komünist Partisi'nin politik ve programatik yaklaşımları kamuoyuna duyuruldu. Bu basın bildirisinde şöyle deniyordu:

B---"TBKP alışılmamış bir kimlikle ortaya çıkıyor. Bu yeni kimlik güncel olarak halkın sorunlarına bugünden gerçekçi çözümler bulmak, Amerikancı, gerici, militarist güçlerin politikasına karşı yapıcı, birleştirici, istikrarlı bir politikayı yaşama geçirme çabasıdır. x"

A---Bu görüşler, Türkiye Birleşik Komünist Partisi'nin Program Tasarısının yeni yaklaşımları" başlıklı belgede, başka sözlerle, şu şekilde konuyor:

B---"Bu program tasarısı, partinin nicel gücü ve 'yasal' statüsü ne olursa olsun, dünya ve Türkiye koşullarının bilimsel analizine dayanan ve işçi sınıfının devrimci görevlerini bugünkü koşullar açısından ifade eden bir program tasarısıdır."

A---Açıktır ki, Türkiye sol hareketinin ^{açısından,} ~~tarahinde,~~ ~~grün~~ yarına giden yolun taşlarını bugünden döşemek üzere yola çıkma anlayışı, önde duran mücadeleye yarından değil, bugünden bakma ya çabalamak, diye bir ^{yalnızına yeni bir olgudur} deney olmamıştır. Oysa gerek TBKP Programında belirtilen sosyalizm için, mücadelenin taşları bugün döşenmek durumundadır. Türkiye toplumunun politik ve sosyal yenilenmeye duyduğu ihtiyaç bugünden yanıt vermek gerekiyor. Demokratik bir gelişme yoluna koyulmak bugünün nesnel bir ihtiyacıdır. Dünyada, bölgemizde barış bugün korunmazsa, Türkiye 21. yüzyılın eşğinde bir barış etmeni olamazsa, ne dünyanın ne de ülkemizin geleceği diye bir şey kalmayacaktır.

Ülkemizin demokratik bir gelişme yoluna koyulması için duyulan ihtiyaç bugün her zamankinden de fazladır. Bu böyle olduğu içindir ki, TKP ve TİP ortak basın bildirilerinde şunu vurgulamışlardır:

B--Amacımız,halkı daha bugünden demokrasinin mimarı haline getirmek, toplumun her alanını demokratikleştirmek,halkın katıldığı demokratik bir politik rejimi yaşama geçirmektir.Biz,temel amacımız olan sosy-
lizmin demokratik kültürünü bugünden toplumda olabildiğince yaygınlaş-
tırmaya çalışacağız.

A--Bu mücadele nasıl yükseltilecek? Türkiye Birleşik Komünist Partisi bu soruya da şu yanıtı veriyor:" Sosyal demokratlardan komünistlere, Kürt demokratlarından Kemalistlere,devrimci soldan çevrecilere kadar en geniş sol güçlerin yapıcı katkısı sağlanmadan,sol güçler ile diğer demokrasi güçleri arasında bir mutabakat temelinde demokratik işbirliği gerçekleşmeden,bu amaca ulaşamaz."

B--Dünyada barışın korunabilmesinin,ülkemizde demokrasiyi kazanmanın önünde duran güçlü barajx ancak böyle aşılabılır.Bugün bu barajı kurmuş olan Amerikancı,gerici,militarist güçlerin politikasının karşı-
sına yapıcı, birleştirici ve istikrarlı bir politika koyabilmek, ancak ~~xxx~~ barış ve demokrasi isteyen bütün öteki güçlerle birleşebile-
cek ~~şekilde~~ bir mücadele platformunu ortaya koymakla mümkündür.

O nedenle,komünistler,öteki barış ve demokrasi güçlerine kendileriyle işbirliği yapmaları,ortak mücadele etmeleri yolunda çağrılar yapmakla, onlara sürekli olarak tek başlarına sonuç alamayacaklarını hatırlatmak-
la yetinmiyorlar.Kendi politika ve tutumlarıyla ortak mücadeleyi hazırlamaya,oluşturmaya ve geliştirmeye yöneliyorlar.TBKP Program~~ının~~
tasarısı,bu nedenle duruma,sorunlara,çözüm yollarına bakışta kendini formül ve şemalara bağlamayan,yaratıcı,eleştirici,gerçekçi,sonuç olmaya yönelik yeni bir yaklaşım biçimini temel alıyor.Ve ~~xxxx~~ TKP ile TIP'in ortak basın bildirisinde belirtildiği gibi,~~programın~~ yeni program, daha tasarı halindeyken kamuoyuna açıklanmış ve herkesin görüşü istenmiştir.

A--- Ortak basın bildirisinde,bu açıdan,özellikle canlı bir tartışmadan yana olunduğu,herkesin görüşüne ihtiyaç duyulduğu, gerçeğin tekeline sahip olma iddiası~~ının~~ ile ortaya çıkılmadığı belirtilmekte.Ama TKP ve TİP,gerek program taslağının tartışılması sırasında,gerekse ülke sorunlarına çözüm arayışları için temel olması gereken yaklaşımda ısrarlıdır. Bu yaklaşım TBKP Program Tasarısının Yeni Yaklaşımları başlıklı belgede şu sözlerle ifade ediliyor:

B--- Marks,Engels ve Lenin'in farklı bir durumda söylediklerini kalıpcı anlayışla aktarmak,bugünü geçmişe,bizim durumumuzu da o koşullara uydurmaya çalışmak olur.Marks,Engels ve Lenin'i ,diğer devrimci düşünür ve önderleri,yeniden okuyup bugüne,yeni koşullara uygun olarak kavramak ise,onların bu koşullarda mücadele etmeleri durumunda nasıl düşünüp ,ne yapacaklarını anlamaya çalışmak demektir.~~Barış~~ Doğru tutum , pratik ile bağları kopararak tarih müzesine gider gibi klasiklere geri dönmek değil,günümüzdeki mücadelenin önderliğini yapan Marks,Engels ve Lenin'e doğru ilerlemek,onların ileriye koşan,kendini yenileyen devrimci fikirlerini izlemektir~~ir~~. Yeni düşünceyi izlemek,diyalektik yöntemi uygulamaktır."

Değerli ^{doskay, hatırlayacaklar} dinleyiciler, geçen hafta ^{sonu} Che Guevaranın katledilişinin 20. yılında radyomuzdan kısa bir ^{yaşı} ~~yorum~~ sunmuştuk. ^{öyle kullandık.}

Che Guevara'nın katlediliş tarihini ^{olarak} 8 Ekim bildik ve ^{tüm} dünya ilerici, devrimcileri olarak onu ölümünün 1. , 5. , 15. yani tüm yıldönümlerinde hep bu tarihte andık. Artık bu bir gelenek oldu. ^{asıl olan} Oysa ^{son} ~~son~~ verilere göre Che Guevara ayakından hafif yaralı ve silah- ^{yani 9 Ekim günü} sız olarak 8 Ekimde ele geçirilip, bir gün sonra ^{katledilmiştir.}

^{Ge'yi, 8 Ekim'de anma} Bu ^{gelenek} ~~bu~~ yıl da sürdü, hemde daha büyük bir yığinsallıkla. ^{dünya da}

^{Bu yıl} Tüm Latin Amerika yüksek okul öğrencilerini temsil eden yüzlerce genç ^{La} Che'nin öldürüldüğü Bolivya'nın başkenti ^{La} Paz'da biraraya geldiler.

Günlerce süren değişik eylemlerden sonra 9 Ekimde bir gece yürüyüşü düzenlenip Che'nin anısına konuşmalar yapıldı.

Ekvator'da gerillanın katledilişinin 20. yıldönümü anısına konferanslar düzenlendi, "Che'nin anıları" bir dizi olarak yayınlandı.

^{Se} Uruguay'da ^{se} sosyalist, komünist partiler ve Tupamarov Ulusal Özgürlük hareketinin düzenlediği yığinsal bir gösteride anıldı. ~~Che.~~

Doğduğu ülke Arjantin'de Che Guevara, Arjantin Komünist Partisi'nin düzenlediği ve Genel Sekreter Athos Favo yoldaşın konuştuğu bir kapalı salon toplantısında yaşatıldı. ~~Che'nin anıları.~~

Nikargua'da bir hafta öncesinden başladı kahraman gerillayı anma. Venezüella'da kültürel, politik aktiviteler yapıldı, Şili'de ~~bil-~~ diriler dağıtıldı 8 Ekimde. ~~Ülkemizde de Che'nin anıları basında yer aldı.~~

Ancak hiç şüphesiz Kübadaki ölümsüz gerillayı anma bambaşkaydı. Che'yi en iyi tanıyan, onunla Meksika'daki tanışmadan sonra ^{sin} 12 yıl birlikte savaşan, çalışan, ^{yaratan} ~~kuran~~ Fidel Kastro, Pinar del Rio'da 3 saat süresince Che'yi anlattı yüzbinlerce Kübalıya.

Fidel'in 18 Ekim 1967 yılında Devrim alanında Che'nin ölümü üzerine yapılan o büyük gösteride söyledikleri 20 yıl sonra gerçekleşti. Bugün Che sadece Küba'da, Latin Amerikada değil, Avrupa'da, dünyanın her yerinde ezilen, sömürülen insanların, tüm vatanseverle-

Partide de
de Parisi
bunun aygıtları,
ölümünün
10. yıldönümünde
ona ilişkin
yazılar, anılar
yayınlanıyor.
Ansa Latin
Amerika'daki
anma
törenleri,
elbette
daha büyük.

rin, demokratların, devrimcilerin bir sembolü haline gelmiştir.

20 yıl sonra yine Çhe'nin anısı önünde Fidel şunları söyledi: "Onun bir sembol olmasını önlemek için cesedini yok edenler, efendileri emperyalistlerin yönlendirmesi ve onların metotları ile hiçbir iz bırakmayanlar bugün karşılarında mezarsız, vücutsuz ama korkulan bir sembol, hiçbir zaman yok edilemeyecek bir güç buldular. Ezilen köylülerin, öğrencilerⁱⁿ, entellektüellerⁱⁿ, demokrat^{ların}, ilerici ve yurt-severlerin belirli bir yerdə Çhe'yi anmalarını istemediler. Ve bugün o, bir yerde değil her yerde anılmakta."

"Bugün Çhe her yıl bir defa değil, her ay, her gün, her hafta an her yerde; fabrikalarda, askeri birliklerde, evlerde, piyonerler içinde anılmakta. Pionerlerin selamını hatırlayın: 'Biz piyonerler komunizm için Çhe gibi olacağız'".

Fidel konuşmasında şimdiye kadar yayınlanmamış, üzerinde konuşulmamış yanlarına^{da} değindi (Çhe'nin ve onunla olan ilişkilerinin). Bilindiği gibi Çhe'nin aniden ortadan yok olması burjuva basını tarafından spekülasyon konusu edilmiş, Küba devrimine karşı kullanılmak istenmişti. Ve hatta onun, yönetimde çıkan çelişkiler nedeniyle^{Küba'dan ayrıldığı hatte} Fidel tarafından öldürtüldüğü^{iddiaları} ortaya atılmıştı. Fidel konuşmasında ilk defa bunlara değindi. "Çhe-dedi fidel- Meksika'daki hazırlıktan, Granma çıkarması, Sierra Maestra dağlarındaki savaşımın ozor koşullarından, devrim ve kuruculuğun ilk dönemine kadar bizimle birlikte büyük bir ardıcılıkla üstlendiği tüm görevleri yerine getirdi. Ancak o ta başında^{olmadı heri} özleminin Güney Amerika'da savaşa devam etmek olduğunu söylemişti. Bize vaktin geldiğini bildirdiğinde ona deneyimlerini zenginleştirmek^{için}, gittiğinde ilk örgütlenme döneminde zorluk çekmemesi için tüm yardımı yaptık. Belki^{de} örgütlenmenin ilk döneminde gitmemesi daha uygun olacaktı, bu ayrı bir konu." "Biz ~~endiye~~ devam ediyor^{ttı} Fidel- burjuvazinin devrime karşı tüm kara çalma kampanyalarına katlanmak zorunda kaldık. Çünkü bizim için önemli olan Çhe'nin ve onunla birlikte gidenlerin güvenliği idi."

Fidel, ölümsüz gerillanın yaşamı üzerinde durduktan sonra onun Küba devrimine katkıları üzerinde durdu ve onu devrimin şu anda önünde bulunduğu sorunlarla bağladı. Ekonomideki düşük üretim, çalışma saatlerinden yeterince yararlanmama, ekonomik planların yerine getirilmemesi, kalitesiz mal üretimi, yolsuzlukların artması ^{2. aşama} V.b.g. hataların düzeltilmesi aşamasında Che'nin insan faktörüne güveni üzerinde duran Fidel şunları söyledi: "Bizim devrimimiz insana olan inancın bir örneğidir. Çünkü onlar bu ülkeyi sıfırdan, hiçten bu düzeye getirdiler... Che'nin ismine ve örneğine layık olmak onun gibi çalışmaktan geçer".

Fidel, Che'nin sanayi bakanı iken ekonomik alanda yaptığı teorik çalışmaların önemini vurgulayarak konuşmasını şöyle sürdürdü: "Che'nin bazı görüşleri devrimin ilk dönemleri ile sıkıca bağlı olabilir, ancak onun düşüncelerinin çoğu; insanın yozlaşmaması, her şeye boş vermemesi, bilinç olmadan sadece zenginlik üreterek sosyalizmin kurulamayacağı gibi görüşleri hala mutlak bir geçerliliktir".

Aramızdan ayrılışının 20. yılında Fidel'in Küba halkının önüne koyduğu Che'nin ekonomik görüşlerini tanıma görevi, ^{bu konuyu Türkiye} bugün bizim için de geçerlidir. Yeni olan her şeyi araştırmak, tanımak, ~~xx~~ deneyimler çıkarıp savaşımızı ilerletici fikirler üretmek...

TÜRKİYE SOSYAL TARİH ARAŞTIRMA VAKFI

John Reed 100 yasinda

"Dünyayı sarsan 10 gün". 1920-21'de yazılan bu sözler kim Devrimini hatırlatır. Bundan 70 yıl önce ilk sosyalist devrimi hatırlatır: Vızır vızır işleyen Smolni sarayı, ilk işçi iktidarının ilanından sonra hep bir ağızdan Enternasyonal'i söylerken gün yaşlarını tutamayan o çelik ^{lesmiş} ~~vişni~~ Bolşevikler... Bu sahneleri bize anlatan kitabın yazarı ^{Con} ~~Con~~ Riid doğalı 100 yıl oluyor. Con Riid, hangi kökenden gelirse gelsin, dünyayı, gerçekleri bilen ve yüreğinde haksızlığa karşı isyan duygusu taşıyan her kesin işçi sınıfının davasını benimseyebileceğinin bir kanıtıdır. Con Riid, usta bir gazeteci ve yazarın kaleminin, emekçilerin mücadelelerinin içinde, yığınların ^{avalında} ~~icinde~~ nasıl kat kat daha ustalaştığının bir örneğidir. Con Riid, ^{bin yaramı,} ~~bugün~~ insanların yüreğinden isyan duygusunu, kafalarından mücadele ^{azmini} ~~insanı~~ silmeğe çalışanlara verilmiş güzel bir cevaptır.

Con Riid, bundan 100 yıl önce, 22 Ekim 1877 günü Amerika'nın Batısında çok zengin bir ailenin çocuğu olarak doğdu. Küçük Con, etrafında Çinli hizmetçilerle, İngiliz dadılarıyla ve ^{özel} /uşaklarla büyüdü. Duyarlı, çekingen ve yalnızbaşınaydı. Babasının büyük bir spekülasyon

işine katılmaması yüzünden "yüksek sosyetenin" aforoz edilmeleri, Con'un ne menem bir toplum olduğu un kafesinde kapitalist toplum/~~hak~~ konusunda belki de ilk fikirleri oluşturdu.

Daha sonra, seçkinlerin çocuklarının okuduğu Harvard Üniversitesinde okudu ve bunları en başarılı öğrencilerden birisi olarak bitirdi. Üniversitedeyken, Con Riid, Marks'ı ilk defa okudu ve "Sosyalistler Klübü"ne üye oldu. O kulu bitirir bitirmez de, Amerika'nın sanat ~~merkezi~~ ^{geçitlerine} daldı, kısa zamanda tanınmış bir sanat eleştirmeni oldu. Orada yaşamakta olduğu bohem ~~ce~~ hayat, Riid'in toplumda olup bitenlerle il-

gilenmekten alıkoymadı. O nu, 1913 yılında, New York'un civarında 25 bin iplik işçisinin yaptığı Paterson grevinde gazeteci olarak görüyoruz. Bu işçi kasabasına polisin nasıl saldırdığını gördükten sonra, "Paterson 'da savaş var" diye yazıyordu Con Riid. Ve, hakkını arayan emekçilerin mücadelesine duyduğu ilgi ~~kaynakları~~ Con Riid'i bir yıl sonra Meksika'daki köylü devrimine çekiyordu. Meksika'da, silah elde hükümet birliklerine karşı savaşan Meksikalı köylülerin arasında, Con Riid de vardı, kalem elde. ~~Ve Meksika devriminde yaşadıkları~~ Con Riid'e bir devrimi, başarısızlığa uğrayan bir devrimi anlattırdı. "Meksika ateşler içinde" idi yapıtının adı . Bundan sonra, kendi ülkesindeki sınıf mücadelesini daha da yakından izlemeğe başladı Amerikalı gazeteci. 1914 Nisan'ında, 11 bin maden işçisinin, sadece yasaların

nasıl ^{istemiyse} uygulanması ^{nasıl} için grev yaptıkları için kanlı bir kuruma uğratıldıklarını
 26 ^{Kurban} ~~in~~ verdiklerini gördü Con Riid . Ve, belki de bundandır, daha sonra,
 1917 ^{Rusya} 'sında, kamyonlara bindirilmiş silahlı Rus işçilerinin
 birbirleriyle fısıldaşarak Kızılak Sarayı almaya gittiklerini gördüğün-
 de , onların haklı olduğunu ~~xxxxxxxxxxxxxxxx~~

Gerek Amerika'da, gerekse ^{bu} Meksika'da gördükleri, Amerikalı işçi-
 lerle yapılan röportajlar ve Meksikalı devrimcilerle geceleri ateş ba-
 şında uzayıp giden sohbetler, Con Riid ⁱⁿ görüşlerini radikalleştirdi,
 sömürüye karşı dünyanın her yerinde mücadele edilmesi gerektiğini anladı,
 Con Riid , bu yıllar için şöyle diyor: "Kendimi deri değiştiren bir yılan
 gibi hissediyordum, ~~xxxxxxxxxxxx~~ bu iş acısız olmadı".

Daha sonra, Con Riid, savaş muhabiri olarak Avrupa'ya, Birinci Dünya savaşını izlemeye yollandı. ⁴⁸Burada gördüğü insanlık dışı sahneler ~~xxxxxx~~ moralini o kadar bozdu ki, intihar etmeye bile kalkıştı. "Tüccarlar savaşı" diye adlandırdığı Birinci Dünya Savaşında gördükleri, Con Riid'in zenginlere hıncını daha da biletti. Savaşta gördüklerinden sonra, zenginler hakkında şöyle yazıyordu: "Zenginlerin mücevherleri kendilerinden daha güzel, köpekleri ise ~~xxxxxx~~ efendilerinden hiç de daha az akıllı değildir".

İşte bu Con Riid'dir, b i ze, "Dünyayı Sarsan On Gün"de Ekim Devrimini, ^{zor bulunur} ~~çok ender rastlanan~~ bir canlılıkla anlatan. Ve aynı zamanda, Ekim Devrimidir Con Riid'i komünist yapan. Ekim Devrimi öncesinin o

karışık politik ortamında Con Riid, "en doğruyu Bolşeviklerin söyledi-
beklenenden çok daha az kan dökülerek
gi" yargısına varıyordu. Kışlık Sarayın/~~XXXXXXXXXXXXXXXXXXXX~~ alın -
masından sevinç duyan da yine oydu. Bu şüpheler için şöyle yazıyordu not-
larında: "Rus devriminin en karakteristik yanının ne olduğunu bana sor-
salar dı şöyle derdim: Son derece ~~xx~~ sade bir şekilde cereyan etmiş olma-
sı".

Con Riid devrimden sonra Amerika'ya döndü ve "Dünyayı Sarsan On
Gün" ü yazdı. Ama bunun yanı sıra bir başka enternasyonalist görevi daha
1919'da
yerine getirdi: /ABD KP'nin kurucu üyeleri arasında yer aldı.

1920'de, Riid'i yenisid en Moskova'da, bu sefer, Komintern'in ^{II} ~~top~~
Kongresinde
ABD partisinin temsilcisi olarak görüyoruz. Burada, Radek ve

Zinovyev'le, ABD sendikalarının rolü konusunda kızgın tartışmalar yürütürken görüyoruz.

Ama Con Riid herşeyden önce bir gazetecidir, ~~4~~ gerçeği , olayların Rusya'da devrimin ~~ziliş~~ nasıl geliştiğini merak etmektedir. Bunun için de çantasını kaptığı gibi, iç savaşın sürdüğü yerlere gider. Ve iç savaşın ve açlığın yanısıra, Rus halkına vuran tifüs salgını Con Riid 'in de canını alır. Bu gerçek aşığı, haksızlıklara karşı savaşanların ~~ka-~~
70. daşı ~~ga~~ arkadaşları Amerikan gazetecisi, 17 Ekim 1920'de , 33 yaşında Moskova'da bir hastanede ölür.

Haksızlıklara karşı olduğu için, yüksek sosyeteden yola çıkıp, işçi grevlerinde n, köylü isyanlarından geçerek Ekim Devrimine, Komin-

tern'e ulaşan bu Amerikan gazetecisi, bugün de , düüst bir aydının
ne ~~xxix~~ zengin bir potansiyele sahip olduğunu gösteriyor.

TÜSTAV
TÜRKİYE SOSYAL TARİH ARAŞTIRMA VAKFI

Kürtçe: Behice Boran ve Cigerxwin

Ahmet

136: 2 dk.

Guhdarên delal, dî 10'ê Gelarêzanê da lî Brukselê seroka giştiya Partiya Karkerên Tirkîyê, dosta gelê Kurd ya mezin hevrêya Behice Boran dî 77 saliya xwe da jî nav me veqetîya, çû ser heqîya xwe. Bî wundakîrîna hevrêya Behice Boran gelê Kurd destek xweya hêja wundakîr. Em lî ber biranîna dosta gelê Kurd ya hêja, lî ber biranîna hevrêya Behice Boran bî giramî xwerdîbîn.

Muzik: 1 dk. 136

Belê guhdarên delal, Behice Boran jî bo gelê Kurd destek hêja bû. Hevrêya Behice Boran dî hemû jiyana xwe da lî dîjî zîlm û zordestiyê, lî dîjî kedxwariyê, jî bo aşîti, demokrasi û sosyalîzmê bê vestandî tekosîn ajot. Jî bo ku zîlm û zordestiyên bî her cûreyî ~~xx~~ jî ser gelê Kurd werî rakîrîn, jî bo ku heq û azadiyên gelê Kurd werî

naskırın bê tîrs, bîbîryari dengê xwe bîlîndkîr. Hevrêya Behice Boran dî nîvisên xwe da, dî axaftînen xweyê radyo, televizyon û neminentgehê da bî sedan, bî hezaran cara zîlm û zordestiyên ser gelê Kurd eşkere kîr, hêvi û daxwazên gelê Kurd anî zîman.

Behice Boran jî bo aşitîyê şerkarek bî nav û deng bû. Hin dî sala 1950'yi da dî nav himdaran Komela Aşitîyê da ciyê xwe girt û bû seroka Komela Aşitîyê. Dema hukumatê biryar girt ku leşkeran bîşîne Koreyê Behice Boran û hevalên wê yên Komela Aşitîyê lî dîji biryara hukumatê dengê xwe bîlîndkîrî, biryara hukumatê protesto kîrî. Jî vê sedemê Behice Boran û gelek hevalên wê hatin girtin, dî zindanê da man.

Behice Boran di sala 1965'an da ji bajareki Kurdistanê Tirkîyê ji Urfayê,ango ji Ruhayê hat hilbijartin bû nement û ket parlamen-
toyê.Dî dema nementiya xwe da bê hejmar caran li gund,bajarok û
bajarên Kurdistanê Tirkîyê geriya,zîlm û zordestiyên ser gelê Kurd
li ci bi çavên xwe dit û di parlamentoyê da li pêş çavan raxistin.

Vexta ku di Kongreya 4'an ya mezin ya Partiya Karkerên Tirkîyê da Behice Boran seroka giştî hat hilbijartin,li Tirkîyê cara
~~yakemîn~~ ewilîn bû ku di nav biryarên kongreya Paritîyekê ~~da~~ zagonî
da li dijî zîlm û zordestiyên ser gelê Kurd dihat derketin û nişan
dibû ku gere hebûna gelê Kurd were naskirin.Ji vê sedemê di dema
12 Adarê da Partiya Karkerên Tirkîyê hat qedexekirin,Behice Boranê
15 sal cezayê giran xwar.lê belê tu car ji parastina heq û azadiyên
gelê Kurd gavek ji şûna neavêt.Dî parastina xweya dadgeha da ji
heq û azadiyên gelê Kurd bibiryari parast

Belê guhdarên delal, Behice Boran şerkarek ~~xx~~tekoşîna aşîti, demok-
rasi û sosyalizmê bû. Behice Boran di hemû jiyana xwe da tîm û tîm
li cem gelê Kurd, li cem gelên bindest ciyê xwe girt. Di tekoşîna aşîti,
demokrasi û sosyalizmê da tu car serê xwe li ber dijmin xwernekir.

Ji vê sedemê ji ji 12 Kewçerînê şûnda mecbûr ma derket dervayi
welat. Ji awliyê rejîma Evren-Ozal da ji welatîyê hat avêtin. Lê Behice
Boranê tu car tekoşîna xwe, rêya xwe neterikand. Behice Boranê li
koçeriyê, ji welatê xwe dûr, li Brukselê ji jiyanê ra çavên xwe girtin
ji hemû welatên Ewropa rojava karker û xebatkar, koçerên politik
ji bo ku vezîfa xweya dawîn binîn ci beziyan Brukselê. Çînyazê Behice
Boranê bi komî birêkîrîn, şandin Tirkîyê. Li Anqerê, li ber parlamentoyê
ji ji bo Behice Boranê merasîmek resmî hat çêkîrîn. * Paşê di 18 Gelarêza-

nê da, roja bazarê Behice Boran li Îstebolê, li gorîstana Zincirlikuyuyê
serokê SHP'yê Erdal İnönü, serokê DSP'yê Bülent Ecevit û gelek naminên SHP, DSP û DYP'yê
da merasîmê da ciyê xwe girtin. Behice Boran merasîma resmî bûn.

bî komî hat gorkîrîn. Karker, xebatkar, ronakbir, hunermend, keç û xort
 jî her aliyên civakê jî 25 hezaran zêde merovên Kurd û Tirk di
 gorkîrîna Behîce Boranê da amade bûn, vezîfa xweya dawîn anîn ci.

Guhdarên delal, lî ser mîrîna Behîce Boranê Komîta Navçayî PKT
 û Komîta Navçayî Partiya Karkerên Tirkîyê hîm cîyê cîyê hîm jî
 bihevra dazanîn kîrîn. Di dazanîna Komîteyên Navçayî yê her du
 partiyan da bî kurtî wîsa tê gotin: "Me hevîrêya xwe, evlada hêja ya
 gelê Tirk û Kurd ya çîna meya karker, seroka xweya gîştî wundakîr.
 Ew lî welatê me di tekoşîna aşîti, demokrasî, serxwebûna netewî û
 sosyalîzmê da şerkarek bêtirs yek jî serokên hîlbîjart yê tevgera
 komunist ya navbernetewî bû. Hevîrêya Boran welatparêzek bî agir û
 enternasyonalîst bû. Taybetîyên ku di şexsiyeta we da herî dihat
 xuyakîrîn berxwedan, bîbîryarî û tekoşîn bûn.

Em lî ber biranina wêya bî tekoşin û bî anor bî girami xwardibin
û em carek din ji sozê didin ku emê dî vê rêyê da bibiryari bimeşin."

Muzik:

Guhdarên delal 3 sal berê dî 22 Gelarêzan 1984'an da lî bajarê
stokholmê seydayê mezin, helbestvanê gelê Kurd û gelên cihanê Cigerxwin
çû ser heqiya xwe.

Erê sê sal dî ser mirina Seydayê mezin da derbasbûn. Lê ki dikan
bêje ku Cigerxwin hatiye jîbirkirin. Ki dikanê bêje ku ^{wê} Cigerxwinê were
jîbirkirin? Belê guhdarên delal, dî diroka gelan da hinek nav hene ku
tu car jîbîrnabin. Ji bo gelê Kurd ji Cigerxwin naveki wûsa mezin e.
Ki ye Cigerxwin? Em bawerdikin ku hemû guhdarên me Cigerxwin nasnekiribin
ji ~~ex~~ navê seyda Cigerxwin bihistine.

Seyda Cigerxwin bi gotina xwe di sala 1903'yan da li Mêrdinê li gundê Hesarê tê dinê. Navê wi Şêxmûs ~~Navê~~ datinin. Cigerxwin di helbestek xwe da wûsa dibêje:

"Sala hezar û nehsed û sê ez hatim dinyayê,

Bi navê siltah Şêxmûs ez çêbûme ji dayê."

Cigerxwin hin di zaroktiya xwe da berê pêşin bavê xwe, paşê ji diya xwe wundadîke, sêwi dimine. Ji vê sedemê ji hin zaroktiya xwe da gelek ~~salan~~ ^{ji} axa û began ra gelek sala şivanti, gavanti û paletiyê dîke. Ji vê sedemê ji kedxwariyê, zîlm û zordestiyê bi çavên xwe dibine, baş nasdîke. Di xortiya xwe da li hemû perçeyên Kurdistanê digere, çanda gelê xwe, jiyana gelê xwe xizani, û belengazi û perişaniya gelê Kurd ~~li~~ dibine, baş nasdîke.

Cgigerxwin ~~dx~~ bi gotina xwe di sala 1924'an da destbi nivisan-
dina helbestan dike. Ji ~~rojê~~ ^{ve} sala şûnda heta dawiya emrê xwe
~~bi~~ ^{bihesma} helbestan dinivise. Werin em bihevra helbestek Cigerxwin
ji dengê Gulistanê guhdaribikin:

Muzik: ~~De lori lori~~

Belê guhdar, en delal, seydayê mezin, helbestvanê nemir Ciger-
xwin di helbestên xwe da li diji axa, beg û kevneperestan, li diji
faşism, kapitalizm û emperyalizmê ^{alen} aşiti, wekhevi, azadi û sosya-
lizmê bilinddike. Cgixwin nêziki deh caran tê girtin, tê êşandin, tade
dibine. Lê tu car stûyê xwe li ber dijmin xwarnake. *Seyda û helbestvanê*
mezin Cigerxwin hem û hem serbilind dimine:

Mîrik: Dayê welat şêrine: 2. dk.

6.9. Cigerxwin jî bo karker û xebatkaran, jî bo gundi û cotkaran, jî bo keç û xortan, jî bo jin û mêran, jî bo hemû gelên bindest, jî bo aşiti, wekhevi û sosyalizmê helbestên bêhejmar nivisandine. Seyda di helbestên xwe da car carna jî karker û xebatkaran, jî hemû gel gazincan dike.

Di helbestek xwe da ~~wê xêrê xêrê~~ dibêje "Xewa birçiya nayê"

Lî aliki zarok û şirmij birçî ne diqirin

xewa birçiya nayê, tev zarok û mendal in.

Kes kesi xwedi nake, lê talanên hev

jî çolê dibin hin Rîstem û Zal in.

Jî dijminan ra egid û comerd û nandarin

Jî xwe re parsek û bêmîrês û pergalin.

Seydayê mezin Cigerxwin di helbestek xweya din da jî gazi karker û cotkaran dike dibêje "Ta kengi emê karker û cotkarê bega bin?"

Ev rengê bîrati me nevê ger tîmî wa bîn

Hevsarê me girêdayî bî kurtanê kera bîn

Ew begler û axa û emê jar û geda bîn

Ew rênçberê dijmin û emê rênçberê wan bîn

Ey karker û cotkar bes e dem hatiye rabin

Ta kengi emê karkerê axa û bega bîn

Ta kengi emê hestiyê ber lingê sega bîn?"

Belê guhdarên delal, helbestvan û seydayê mezin Cigerxwin sê sal
berê di 22'yê meha Gelarêzanê da ji nav me barkir çû ser hemiya xwe.
Lê helbestên Cigerxwin iro ~~di~~ li ~~hemû beşên Kurdistanê, li nav Kurdên~~
~~Yekitiya Sovyetan~~ da, di nav hemû gelê Kurd da hin ji bihêz tîn gotin.
Hozan û helbestvanê gelê Kurd û gelên cihanê yê nemir Cigerxwin
jîbirnebû, tu car jîbirnabe. Iro seyda bi helbestên xwe di nav me da ^{Cigerxwin} 7c.